

Innhold

Forord	9
Forkortelser som benyttes i denne boken	10
Kildehenvisninger	11
Innledning	12
1 Kommunenes styring og formål	13
1.1 Kommunestyret og formannskapet	13
1.2 Grunnleggende kommunal økonomistyring	14
Formålet med regnskapet	15
Kvalitetskrav til regnskapet	15
2 Regnskap og bokføring	18
2.1 Hva er regnskap?	18
2.2 Balansen	19
2.3 Grunnleggende bokføringskunnskaper	22
Debet–kredit. Overgang til pluss og minus	24
Resultatoppstillingen	27
Inndeling i balansen – rekkefølge av kontoene	28
2.4 Noen sentrale begreper i kommuneregnskapet	29
3 Introduksjon til kommunalt regnskap	31
3.1 Innledning	31
3.2 Driftsregnskapet og investeringsregnskapet	32
Avskrivninger	38
3.3 Budsjett kontra regnskap	41
3.4 Det rettslige grunnlaget for kommunale budsjetter og regnskap	42
4 Kommunale regnskapsprinsipper	44
4.1 Oversikt over kommunale regnskapsprinsipper	44
4.2 Anordningsprinsippet	46
Oppsummering	47
Oversikt over når ulike transaksjoner skal bokføres	48
4.3 Arbeidskapitalprinsippet (AK)	57
Hva er arbeidskapital?	58
Hvordan kan man endre arbeidskapitalen?	60
Oppsummering og presisering av arbeidskapitalprinsippet	64
4.4 Beste estimat	65
4.5 Forsiktighetsprinsippet	65
4.6 God kommunal regnskapsskikk	66
4.7 Forskjellen mellom privat og kommunalt regnskap	66

5	Bokføring i drifts- og investeringsregnskapet	69
5.1	Hva skal bokføres i driftsregnskapet?	69
	Avdrag og avskrivninger.	70
5.2	Hva skal bokføres i investeringsregnskapet?	70
	Investeringer	71
	Kommunens anledning til å ta opp lån	72
	Lånefinansiering av investeringer – memoriakonto	73
	Statlige tilskudd	78
	Inntekter fra salg av anleggsmidler	79
	Salg av finansielle anleggsmidler	79
5.3	Oversikt over fond – interne finansieringstransaksjoner	80
	Ubundne fond	80
	Bundne fond	81
	Bruk av fond	81
	Resultat i driftsregnskapet	82
	Overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet.	82
6	Bokføring av utvalgte temaer	91
6.1	Lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift og pensjon	91
	Feriepenger	92
	Arbeidsgiveravgift (forkortet AGA)	92
	Pensjon	93
	Samlede lønnskostnader	96
6.2	Verdivurdering av eiendeler	97
	Verdivurdering av omløpsmidler	97
	Verdivurdering av anleggsmidler	99
6.3	Formidlingslån	100
6.4	Avdrag på lån	101
	Minimumsavdrag	102
	Avdrag mindre enn minimumsavdrag	105
	Avdrag større enn minimumsavdrag – ekstraordinære avdrag ..	106
6.5	Sosiale utlån og næringslån	107
6.6	Garantier	107
6.7	Merverdiavgift	108
	Merverdiavgift for kommuner	108
	Merverdiavgiftskompensasjon	109
	Regnskapsføring	111
6.8	Gaver	112
7	Regnskapsrapporter og årsavslutning i kommunalt regnskap ..	116
7.1	Driftsregnskapet	116
7.2	Investeringsregnskapet	119
7.3	Balansen	121
7.4	Note 1 – Anskaffelse og anvendelse av midler – endring arbeidskapital	123
7.5	Note 2 – Avsetninger og bruk av avsetninger	125
7.6	Note 3 – Oppstilling av kapitalkonto	127
7.7	Andre notekrav	129

Kommunens garantiansvar	129
Fordringer og gjeld til kommunale virksomheter	129
Aksjer og andeler	129
Pensjonsforpliktelser	129
Salg av finansielle anleggsmidler og andel avkastning innskutt kapital	129
Øvrige noter etter god kommunal regnskapsskikk	130
7.8 Årsavslutningen	132
Innledning	132
Ved regnskapsmessig overskudd (mindre forbruk)	132
Oppsummert	132
Avslutningen av investeringsregnskapet	133
8 Regnskap i kommunale foretak og interkommunalt samarbeid	140
8.1 Kommunale foretak	140
Foretak som ikke driver næringsvirksomhet	140
Foretak som driver næringsvirksomhet	141
8.2 Interkommunalt samarbeid	142
Interkommunale selskaper	142
Interkommunalt samarbeid ikke organisert som egne rettssubjekter	143
9 Analyse av kommunale regnskaper	145
9.1 Analyse av kommunale regnskapsrapporter	145
Driftsregnskapet	145
Balansen	147
9.2 Analyse av regnskapstall i KOSTRA	150
Bakgrunn for KOSTRA	150
Mål for KOSTRA	150
Analyser av kommunale regnskaper på grunnlag av KOSTRA-data	151
Datagrunnlaget	152
Oppgaver i kommunalt regnskap	154
Løsninger på oppgaver i kommunalt regnskap	169
Svar på rett eller galt	206
Stikkord	212

Forord

Regnskap generelt gir en mengde opplysninger om hvordan det økonomisk står til med en økonomisk enhet. For kommunene er det kommunale regnskapet og budsjettet selve hovedkilden til slik informasjon, i tillegg til at det er det viktigste økonomiske styringsinstrumentet i en kommune. Svært mange har derfor behov for innsikt i de prinsippene som kommunale budsjetter og regnskaper bygger på. Forfatterens erfaring fra undervisning i kommunalt regnskap og regnskap i privat sektor gjennom mange år er at læringsterskelen når det gjelder kommunalt regnskap kan være ganske høy. I tillegg finnes det lite litteratur som etter forfatterens mening har tatt den pedagogiske utfordringen på alvor. Om denne forfatteren har lyktes i så måte, er det opp til leseren å bedømme. Men formålet med denne boken er at de som har behov for innsikt i kommunalt regnskap, skal klare det på egen hånd ved å studere tekst og oppgaver. Boken er i tillegg tenkt brukt i forbindelse med et organisert undervisningsopplegg med forelesninger og oppgavegjennomgang. Den har en progresjon som er slik at de første kapitlene må sies å være obligatoriske for dem som vil ha et godt tak på de grunnleggende prinsippene, uten å gå i dybden på en del spesielle emner. Så følger en del kapitler med stigende vanskelighetsgrad som ikke er helt nødvendige for å forstå systemet i grove trekk. Men med de siste kapitlene på plass skulle boken også dekke behovet for revisorstudiet.

På bokas nettside www.universitetsforlaget.no/kommunaltregnskap er det lagt ut excelark til bruk ved løsninger av oppgaver. Der vil man også finne eventuelle rettelser eller tilføyelser til fagstoffet.

Oslo, april 2015

Gunnar Engelsåstrø